

Bemærkninger til forslaget

Fri proces

Efter retsplejeloven og de i bekendtgørelse om fri proces fastsatte regler kan der efter ansøgning meddeles en person fri proces, såfremt ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces og ansøgeren ikke uden at lide væsentligt afsavn kan betale de omkostninger, der er forbundet med sagen. Fri proces efter retsplejelovens § 330 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtgrundlag er 217.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i ægteskab eller i anden samlivsform, kan fri proces meddeles, hvis summen af ægtefællernes eller de samlevendes indtægtgrundlag er 275.000 kr. eller mindre. Beløbene forhøjes med 37.000 kr. for hvert barn under 18 år, som bor hos eller forsørges af ansøgeren. Beløbs- og indtægtsgrenser reguleres hvert år med satsreguleringsprocenten og bekendtgøres af justitsministeren.

Justitsministeren kan, når særlige grunde taler derfor, efter ansøgning meddele fri proces, selv om betingelserne angivet ovenfor ikke er opfyldt. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgernes sociale eller erhvervsmæssige situation.

Fri proces medfører bl.a. fritagelse for retsafgifter, beskikkelse af advokat, godtgørelse fra statskassen for udgifter, som med føje er afholdt til f.eks. syns- og skønsforretninger og fritagelse for at erstatte modpartens sagsomkostninger. Fri proces kan i bevillingen begrænses til enkelte af de nævnte begunstigelser.

Fri proces i sager i 1. instans meddeles af statsamtet. Fri proces i anke- og kæresager meddeles af justitsministeren (Civilretsdirektoratet). Reglerne om fri proces er fastsat i retsplejelovens kapitel 31 og justitsministerens bekendtgørelse nr. 999 af 6. december 2001 om fri proces.

Ad 1. forslaget om en større dækningsgrad

I rapporten Retsplejehjælpsordninger i Danmark, marts 2002, udarbejdet for Advokatsamfundet, anføres bl.a., at fri proces-ordningen og ordningen om offentlig

retshjælp ved advokat efter de gældende regler kun kan anvendes, hvor den samlede husstandsindtægt ligger under 275.000 kr., og at ordningerne dermed kun dækker ca. 30 pct. af befolkningen. En af rapportens hovedkonklusioner er, at 71 pct. af befolkningen går ind for, at den økonomiske grænse for bl.a. fri proces udvides, så den i stedet for 30 pct. af befolkningen dækker 50 pct.

Advokat Karsten Høj henviser i en artikel i Lov & Ret, januar 2002, s. 26ff, til, at man ved fastsættelsen af indtægtsgrenserne i 1988 antog, at ca. 60 pct. af befolkningen og 2/3 af familierne ville være omfattet. Karsten Høj anfører endvidere, at det er meget tvivlsomt, om den forudsatte dækningsgrad for familier fortsat er gældende.

Forslagsstillerne finder, at intentionerne med fri proces-reglerne ikke kan siges at leve op til virkeligheden i dag. Der er siden vedtagelsen sket en systematisk udhuling af de økonomiske rammer med den konsekvens, at fri proces-muligheden ikke er til stede i det omfang, som var forudset ved etableringen af ordningen. Det giver en retsikkerhed for mennesker med almindelige indtægter, at de ikke kan få ført deres sag ved de danske domstole.

Forslagsstillerne foreslår på denne baggrund, at justitsministerens bekendtgørelse om fri proces ændres således, at de indtægt- og beløbsgrænser, der gælder for meddelelse af fri proces, ændres, så der sikres en dækningsgrad på 60 pct. af befolkningen.

Ad 2. forslaget om betingelsen om rimelig grund til at føre proces

Efter retsplejelovens § 330, stk. 1, nr. 1, er det en betingelse for bevilling af fri proces, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces. Hvilke momenter, der skal tillægges betydning ved udøvelsen af skønnet, er ikke nærmere reguleret i loven. Af justitsministerens bekendtgørelse om fri proces fremgår, at der ved vurdering skal tages hensyn til muligheden for at få sagen behandlet i Forbrugerklagenævnet eller et klage- eller ankenævn, der er godkendt af Forbrugerklagenævnet. Herudover fremgår det af